

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Tripartita Descriptio. Cvivs Pars Prima Episcoporum institutionem, ...
Secvnda Quicquid ad Episcopi est potestatem, ... Tertia Quod ad casuum
reseruationem, ... Methodo Noua, & expedita complectitur

Quæ omnia ad praxim vtriusque fori, interioris scilicet, & exterioris, & ad
iurisdictionis explicationem exigenda continet

Barbosa, Agostinho

Parisiis, M.DC.XXV.

Episcopvs Monitoria pro rebus deperditis inueniendis sub pœna
excommunicationis, quando concedere possit? Allegatio XCVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98639](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98639)

64. Duodecim casus est in remissione caducitatis emphyteutæ Ecclesiæ, quam potest solus Prælatus, seu Rector facere *l. ff. in l. legatum. numero 18. ff. de legatis 1. Quarant. dict. verbo alienationum Ecclesiæ num. 44. limit. 13. Clar. in §. emphyteusis quæst. 10. vers. sed nunquid Capic. decif. 18. numero 10. Regolin. dicto cap. 14. §. 7. numero 5. vers. quinto in fine.*

65. Et ideo emphyteuta excusatur à commissio, si Prælatus, etiam solus, absque Capitulo recipiat pensiones post commissum decursas, ad quod plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect. 144. numero 77. quibus adde Burg. de Paz. conf. 44. numero 15. Menoch. de præsumpt. lib. 13. quæst. 112. num. 17. & conf. 79. numero 7. cum sequentibus. Gam. Lusitanica decif. 168. num. 4. Mascard. de probat. concl. 252. numero 11. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo numero 82. Sanchez. de matrim. lib. 6. disp. 4. numero 13. Cardin. Mantica. de tacitis & ambiguis conuent. lib. 22. tit. 33. à numero 13. Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decif. 135. in prima edit. & resolut. 118. in secunda edit. quamvis caducitatem à solo Prælato sine Capitulo non remitti asserat Bonacof. tom. 1. commun. opinion. libr. 1. titul. 2. numero 64. pag. 158.*

66. Pro regula in hac materia habebimus sine licentia Romani Pontificis Ecclesiæ bona alienari non posse exceptis casibus supra positis, & si edificare volueris casus, quibus Ecclesiæ res in consilio Romano Pont. alienari non possunt consule Quarantam d. verbo. alienatio rerum ecclesiasticarum à numer. 15. & Aloys. Ricci. in d. prax. decif. 1. cum multis sequentibus, ac ceteros in principio huius Alleg. citatos.

67. Bona mensæ Episcopalis sunt, quæ principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præterquam ipsum Episcopum *glos. verbo ad mensam, in Clem. 1. de excess. Præl. Innoc. cap. ut super, de rebus Eccles. non alien. vbi Ab. num. 9.*

68. Item etiam de mensa Ecclesiæ dicuntur ea bona quæ perpetuò vnita fuerunt Ecclesiæ, atque ita quæ nunquam alteri ab Ecclesiâ post à se quæritum dominium, concessa fuerunt, vel ei incorporata sunt, *Menoch. de arbit. casu 433. à num. 2. & conf. 79. num. 10. & 11. Et ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ Prælatus alienare non potest, Menoch. dicto casu 433. num. 1.*

69. Nec in emphyteusim perpetuam concedere *Menoch. d. consil. 79. à num. 1.*

70. In alienatione bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa capitulari vltra Apostolicum assensum, requiritur Capituli assensus, per *glos. verbo defensore, in fine, in cap. 1. de rebus Ecclesiæ non alienan. libr. sext. vbi Geminian. numer. 7. & Franch. numer. 20. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiasticarum decif. 54. in 1. editione, & resolut. 51. in 2. editione, & fuit resolutum per Rot. Roman. in vna Auximiana bonorum 1. Februarij 1581. coram Illustrissimo Seraphino, est inter eius decisiones decif. 443. libr. 1. vbi declaratur huiusmodi consensum magis solemnitatem, quam substantiam respicere.*

71. De stylo, & obsequantia Curie Romanæ concessio assensus Apostolic. super alienationibus rerum Ecclesiæ non indulgetur, nisi præuia delegatione Summi Pontificis in personam aliquorum in dignitate ecclesiastica constitutorum, qui videant an concessiones cedant in eiden-

tem Ecclesiæ vtilitatem, & si ita apparuerit, illas confirmet, aliàs non, & viso quod tendunt in euidenter Ecclesiæ vtilitatem interponit decretum, & nomine Sedis Apostol. tanquam delegatus ab illa, præstat assensum, *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiasticarum decif. 94. in prima edit. & resolut. 80. in secunda edit.*

72. Quæritur modo an prædictus assensus A. post, ex temporis diuturnitate præsumatur? in qua quæstione illa receptor est sententia, quod ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum cum possessione præsumatur, vt resolutum fuit in *Rota Roman. decif. 179. diuers. volum. 2. & decif. 237. libr. 2. & in vna Romana demus de tribus montibus, 29. Octobr. 1582. coram Illustriss. Aldobrand. in causa Messan. præminentiarum, 28. Junij 1582. coram Blanchetto, & in vna Romana Casalis, 7. Junij 1591. coram Gippio, quas refert Aloys. Ricci. dicta praxi decif. 32. in praxi decif. 32. in vtraque editione. Quaranta dicto verbo alienatio rerum ecclesiasticarum numer. 46. & ibi in versic. hinc non immerito, dicit prædictum tempus triginta, vel quadraginta annorum non intelligi currere viuente illo Prælato, seu Rectore, qui fecit alienationem, immo neque post mortem illius, nisi data scientia, & patientia cuiuslibet Rectoris, seu Prælati successoris.*

73. Ratio principalis resolutionis illa est, quia ex longissimo temporis cursu omnia solemniter interuenisse præsumuntur *Mich. Grassi. tom. 1. commun. opinion. libr. 4. titul. 4. numero 348. pagina 511. surd. decif. 231. numero 19. Flores de Mena variat. libro tertio quæstion. 23. numer. 40. & 89. Auendan. ad l. quadragesim. secund. Tauri glos. 2. numero 7. Mench. illustr. capit. 63. numer. 1. Mascard. de probationibus, conclus. 75. numer. 14. & conclus. 1316. Gam. decif. 49. numer. 3. & decif. 83. numer. 2. & decif. 325. numero tertio. Brunor. à sole in locis commun. verbo solemnitas, 3. Nisi ex inspectione instrumenti appareat solemnitatem non interuenisse Bellacomb. tom. 2. commun. libro septimo, titulo 14. numer. 229. Menoch. de præsumption. libr. 3. quæst. 132. numer. 79. Mascard. conclus. 1140. à numero 25. & conclus. 1316. à num. 33. Peregr. de iure fisci libr. 6. titul. 8. num. 25. Stephan. Gratian. disceptation. forensium cap. 268. num. 4. Valasc. consil. 162. numer. 20. Cald. Pereira de empt. cap. 35. num. 40.*

SYMMARIVM.

1. In Excommunicatione magna circumspectione utendum.
2. Excommunicationes diebus festis, exceptis insignioribus, num. publicari possunt, & num. 43.
3. Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine concedi possunt, præterquam ab Episcopo.
4. Excommunicationum monitiones si denegat Episcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum.
5. Appellari potest à commissis arbitrio iudicis, si partem ledit, aut grauatur.
6. Vicarius generalis Episcopi an possit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commissionis, quæstio dubia resolutur num. 7. & 8.
7. Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non potest.

- 10 Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus deperditis concedere po-
teſt.
- 11 Legatus à latere, & Nuntius Apoſtolicus ex-
communicationes pro rebus deperditis concedere poſ-
ſunt.
- 12 Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediate
Sedi Apoſt. ſubiekti, non poſſunt excommunicationes pro
rebus deperditis dare.
- 13 Prelati Regulares in ſubditos excommunicationes pro
rebus deperditis dirigere non poſſunt.
- 14 Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in
ſubſidium, deſiciente ſcilicet alia probatione.
- 15 Excommunicationes pro rebus deperditis non ſunt con-
cedendæ, quoties quis coram competenti iudice ob indicia,
quæ ſunt contra reum procedere poteſt.
- 16 Teſtes ſi non ſunt citati, conceduntur monitoria ſi eſt
datus terminus in cauſa.
- 17 Monitoria concedi poſſunt adverſus teſtes non cognitos
alicuius negotij veritatem ſcientes; vel notos, ſi veritatis te-
ſtimonium ferre renuant.
- 18 Refertur praxis concedendi monitoria adverſus teſtes
alicuius negotij veritatem ſcientes.
- 19 Monitoria excommunicationum pro rebus deperditis
iſtante parte, & officium iudicis implorante conce-
duntur.
- 20 Excommunicatus, vel notorius peccator non poteſt
aſſiſtare pro conſeſſione monitorij excommunicationis pro re-
bus deperditis.
- 21 Monitoria huiusmodi iſtante iudice laico concedi
poſſunt, modo ea imploret à iudice eccleſiaſtico, non ta-
men iubeat.
- 22 Mandatum Speciale requiritur ad obtinenda
monitoria excommunicationum pro rebus deperdi-
tis.
- 23 Monitoria huiusmodi quando iudex eccleſiaſticus pro-
mulgare poſſit nemine petente, oſtenditur.
- 24 Monitoria huiusmodi ſunt concedenda illi, cuius inter-
eſt, non tamen alijs.
- 25 Monitoria huiusmodi non ſunt concedenda quando cer-
ta ſunt perſonæ.
- 26 Monitoria huiusmodi pro qualibet parva re decerni
non debent.
- 27 Monitoria debent continere expreſſionem rei deperditæ,
& eius valoris, niſi ſiant pro Eccleſiis, locis pijs, communi-
tatibus &c.
- 28 Excommunicatio pro furto, ſeu rebus ſubtrahitis,
non ligat communiter niſi illos, qui mortaliter furtum ſe-
cerunt.
- 29 Excommunicatio pro furto à pluribus dato, poteſt
publicari, quamvis eorum ſinguli parum accepe-
runt.
- 30 Monitoria pro qua ſumma in Curia Romana, & Nea-
pol. concedantur, oſtenditur.
- 31 Monitoria non ſunt concedenda contra habentem pro ſe
rem indicatam.
- 32 Monitoria hæc in criminalibus non conceduntur.
- 33 Monitoria non conceduntur ſi ſint infamatoria alicuius
particularis perſonæ.
- 34 Teſtes, qui monitorijs excommunicationis impulſi
veniunt teſtimonium veritatis dicturi, quomodo iurent,
oſtenditur.
- 35 Teſtes qui monitorijs excommunicat. impulſi veniunt
teſtimonium veritatis dicturi, tenentur in ſcriptis revelare,
& propalare quicquid ſci-
ant.
- 36 Teſtibus fides non adhibetur in his, quæ exci-
tati litteris monitorialibus diſpoſuerunt in Curia eccle-
ſiaſtica.
- 37 Citatio partis non requiritur in conſeſſione moni-
torialis excommunicationis.
- 38 Monitoria hæc concedi poſſunt tam ante captam li-
tem, quam ea pendente, dum probationum terminus non
elabitur.
- 39 Executio facta non ſervato ordine dato in l. à
dino Pio, §. in venditione, ff. de re iud. non ſubiaceſt
nullitati.
- 40 Monitoria quomodo concedenda, & quæ prævenire
debent, oſtenditur.
- 41 Episcopos tanquam delegatos Sedis Apoſt. pro-
cedit in monitorijs vigore ſignificavit, expeditis à ſum-
mo Pont.
- 42 Executor monitorialium Papalium an poſſit abſolve-
re ab excommunicatione poſtquam paruitis, qui in eam in-
cidit, oſtenditur.
- 44 Denuntiare aut reſtituere vi monitorij, qui non cu-
rarunt, poſſunt declarari ob contumaciam in excommuni-
cationem incurriſſe.
- 45 Monitorij vi nemo tenetur ſe ipſum pateſcere, aut de-
nuntiare.
- 46 Infamare ſe nemo debet.
- 47 Reſtituere non tenetur vi monitorij, qui effectus eſt im-
potens ad reſtituendum.
- 48 Reſtituere non poſſe commode diciſſe ille, ubi
reſtituendo damnum altioris ordinis ſubiret, vel vitæ, vel
famæ.
- 49 Reſtituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam re-
tinet in compenſationem iſtam; quod quomodo intelligi de-
beat, ibi declaratur.
- 50 Scripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhi-
bere, vel revelare, quoties exhibendo, vel revelando dam-
num pateretur, oſtenditur.
- 51 Revelare non tenetur vi monitorij ſcientes,
quando id quod ſciunt ſaltem uno teſte probare
non poſſunt, quod qualiter intelligi debeat, declara-
tur ibi.
- 52 Revelare vi monitorij non tenentur, qui de iure com-
pelli non poſſunt ad reſtificandum.
- 53 Parentes non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum; de
quibus filijs intelligatur ibi declaratur.
- 54 Filij ſpirituales ex vi monitorij tenentur denuntiare
patrem ſpiritualem.
- 55 Filij poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpiritu-
ales.
- 56 Hæreticum patrem revelare tenentur filij.
- 57 Patrem læſæ maiestatis crimen committentem tenetur
filius denuntiare.
- 58 Blaſphemum patrem tenetur filius denuntia-
re.
- 59 Vxor non tenetur maritum vi monitorij denun-
ciare.
- 60 Socer an poſſit eſſe teſtis in cauſa generis, vel è contra,
oſtenditur.
- 61 Frater pro fratre teſtis eſſe non poteſt.
- 62 Inhabiles ad teſtimonium ferendum vi monitorij te-
nentur revelare.
- 63 Revelare vi edicti nemo cogi poteſt id quod naviſſe ſub
ſecreto naturali.
- 64 Confeſſarius vi monitorij non tenetur revelare ea, quæ
in Confeſſione audiuit.
- 65 Revelare vi monitorij non obligantur medici, procura-
tores, vel aduocati ſecreta infirmorum, clientum,
&c.
- 66 Denuntiare nemo tenetur, quæ non vere & realiter
ſciat.
- 67 Revelare nemo tenetur vi edicti, quæ audiuit à perſo-
nis ignotis, vel à perſona nihil certum ſciente.

68 Denuntiare an reheat, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiavit ostenditur.

69 Denuntiare nullus tenetur emendatum vel emendandum aut correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debeat, ibi declaratur.

70 Denuntiare nemo tenetur quando probabiliter timeat ex revelatione sibi gravis damnum imminere.

71 Denuntiare nullus tenetur nisi quos pars vel iudex intendit ligare.

72 Denuntiare quando quis teneatur iustum compensationem ostenditur.

73 Denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis debebat extra territorium Episcopi denuntiantis.

74 Superior non potest suis censuris subditos extra diocesim exsistentes ligare.

75 Terminus in edicto propositus ad denuntiandum, non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, sed ad eam solvendum.

76 Admonitio super resoluta circa monitoria pro rebus deperditis concessa refertur.

77 Doctores referuntur materiam monitorialium litterarum ad finem revelationis sub pena excommunicationis, scribentes.

EPISCOPVS MONITORIA

pro rebus deperditis inveniendis sub
pena excommunicationis, quando
concedere possit?

ALLEGATIO XCVI

Quoniam Ecclesia Catholica ecclesiasticas censuras, non ad animarum interitum, sed ad medicinam adiuvenit, & exercet, & omnibus patet excommunicationis gladium necesse esse ecclesiasticæ disciplinæ; ideo huiusmodi gladio non nisi in gravissimis causis utendum, sobriusque, & magna circumspectione adhibita exercendum est, cum experientia doceat eam, si temere, aut leuibus ex causis, & rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius patere, quam salutem, *Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 3. in principio, referunt Azor. institut. moral. par. 1. lib. 12. capit. 18. quest. 60. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 464. in 1. edit. & resolut. 438. num. 1. in 2. edit. Couar. in initio cap. alma, sub num. 10. de sententia excommunicat. lib. 6. Quaranta in summa Bullarj, verbo Concilium provinciale, versiculo trigesimo sexto, in fine.*

Et quamvis diebus festis concedi, & publicari possint, in certis tamen insignioribus diebus, scilicet Natiuitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Ascensionis, Penthecostes, & Sanctissimi Corporis Christi, proferri non debent, his enim teste *Lazzario de monitor. sectio. prima, quest. 19. numer. 4.* neque monitiones ipsæ fieri, neque excommunicatio promulgari debet: quamvis *Sayr. de censuris lib. 1. cap. 14. numer. 10.* existimet excommunicationem, quin & denunciationem illis diebus fieri posse, ubi causæ cognitio non est necessaria, & vide latius *num. 43.*

3 Excommunicationes illæ, quæ monitionibus

præmissis ad finem revelationis, aut pro deperditis, seu subtrahendis rebus fieri solent à nemine protus concedi possunt, præterquam ab Episcopo, & tunc non aliàs, quam ex re non vulgari, cauæque diligenter, ac magna maturitate per ipsum Episcopum examinata, *Concil. Trident. d. cap. 3. referunt Sbroz. de Vicario Episcopi par. 2. quest. 161. num. 1. Pzolin. de potestate Episcopi, cap. 45. in princip. numer. 1. Campanil. in diuers. iuris Canonici rubr. 11. cap. 15. numer. 103 & 104. Quaranta in summa Bullarj, verbo ex. communicatio, ad finem reuelat. in princip. Marc. Anton. Genues. in pract. Archiepisc. Neapol. capit. 1. num. 3. & habetur in Bulla Pij Quinti in hæc verba, Sanctissimus in Christo Pater, & D.N. Pius diuina providentia PP. V. volens super expeditione mandatorum, quæ sunt in forma significauit, pro rerum subtrahendarum, aut deperditarum restitutione, seu illarum, & aliàs subtrahentium reuelatione modum, & formam statuere (manente in alijs reformatione officij Correctoris litterarum cōtrahitur à Sanctitate sua edita) præsentem, quod perpetuo obseruari vult, scripto ordinat, ut mandata pro restitutione, seu reuelatione huiusmodi dentur, (modo super illis supplicationibus in præsentia Suae Sanctitatis signata fuerint) ad eorum dumtaxat instantiam, quorum ciuilitate interest. Quæ supplicationes rem ipsam, de qua agitur, rei que valorem nominatim specificè expriment, nisi forte sint pro Ecclesijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, aut vniuersalibus successibus, quos verisimile est certam rerum notitiam non habere, tunc etenim hæc ipsa personarum qualitate expressa, ita demum ferri poterit quedam in genere designatio rerum, si designatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeo inuicibilis sit, & tamen ostendat res ipsas (id quod præcipue in omnibus attendendum est) minime vulgares existere. Committantur autem Episcopo Ordinario loci, vel eius Vicario in spiritualibus generali sub hac forma verborum, quæ est ex *Concilio Tridentino*, videlicet, si causa diligenter, & magna maturitate examinata per ipsum, pro rei, loci, temporis, & personæ qualitatibus sibi pro sua conscientia videbitur expedire, discernens irritum, &c. Hæc ibi *Pius V.* Ex quibus etiam probatur Episcopos delegatos esse pro executione litterarum monitorialium auctoritate Apostolica concessarum, quæ executioni mandati non debent, nisi prius Episcopus vti Apostolus. Sedis delegatus summam cognoscat an subreptitia, obreptitiæ sint, *Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 5.**

4 Si Episcopus huiusmodi monitiones excommunicationum, quæ sunt ad finem revelationis, deneger, licitum est parti appellare ad Metropolitanum, quamuis relideat in eius arbitrio illas concedere, per *Concil. Tridentin. d. cap. 3.* & ita practitari asserit *Prosser de Augustino in addit. ad Quarantam in summa Bullarj, verbo Archiepiscopi auctoritas auctor. 19. in fine.*

5 A commissis enim arbitrio iudicis si partem lædit, aut grauat, appellari potest, *gloss. in cap. super his de accusation. & in cap. Romana, §. quod si obijciuntur, verbo minus legitima, de appellat. in 6. Quaranta d. verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor. 18. sub numero 18. versic. item si Papa.* Et etiam litteræ monitoriales absque vitio attentatorum concedi possunt ab Episcopo, nisi sit inhibitus, *Mari. Antonin. varia.*

rum resolut. libro primo resolut. fin. casu 11. sexto.

6 Vtrumne Vicarius præfatas monitas monitiones ad finem reuelationis dare possit? non exiguum videtur dubium, in quo ego negatiuam partem libenter amplector, prætextu enim generalis commissionis, & absque speciali facultate, seu licentia Episcopi eas non potest Vicarius decernere, & ita tenent *Vgolin. d. cap. 45. in princ. vers. secundo, Campan. d. cap. 15. numero 105. Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum, par. 1. numer. 205.* & constat ex *Concil. Tridentin. dist. cap. 3.* vbi à nemine præterquam ab Episcopo decernendas statuit; & quia verba illa taxatiua Concilij (à nemine proflus, præterquam ab Episcopo decernantur) excludere videbantur alium non Episcopum, ideo *sacra Congregat.* nostram quæstionem, & hoc dubium resoluens, in hæc verba censuit, Vicarius generalis, & ad id facultatem habens ab Episcopo, potest sine præuia cognitione facta ab ipso Episcopo excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus perditis decernere, dum tamen ipse Vicarius causæ cognitionem adhibeat. Sed alij dubitant ex illis verbis, à nemine proflus, præterquam ab Episcopo, quia taxatiua alios excludunt. *Congregatio iterum sub die 25. Februarij 1583. primam firmavit resolutionem. Iterum in d. capit. 3. Declaratio ait. Præterquam ab Episcopo, vel Vicario ex speciali mandato, & non aliis, refert per eadem verba Narbona dicto loco.*

7 Affirmatiuam nihilominus opinionem, nam Vicarium ex generali commissione huiusmodi excommunicationes, seu monitoriales litteras decernere posse docuerunt, stante Concilio *Frechil. de excommunicat. p. 2. art. 2. num. 5. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 79. num. 1. Henric. in sum. lib. 13. cap. 17. §. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 271. numer. 2. Gutier. canon. lib. 1. capit. 11. num. 8. praxis Episcop. par. 1. verbo Vicarius, numer. 17. Sotus tom. 5. disp. 20. sect. 1. numero 2. Sayr. de censuris, lib. 1. cap. 9. num. 33. versic. primum est. Auila eod. tract. par. 2. cap. 5. disp. 2. dub. 3. Cur. Philip. par. 3. §. 2. numer. 29. Stephan. Gratian. decis. 97. à numer. 14. Jacob. de Grassis tom. 1. conf. 6. de sentent. excomm. Sanch. de matrimon. libr. 3. disp. 29. quæst. 2. numer. 16. Lazzar. de monitor. sectio. 1. quæst. 6. à numer. 1. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. cap. 7. numer. 17. Costa de saltu scientia, & ignorantia cent. 2. distinct. 55. numero 1. tom. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 270. in prima edition. & resolut. 235. num. 4. in secunda edit. Nicol. Garci. de benefic. par. 5. cap. 8. numer. 94. qui alios citat, & in eius confirmationem adducit triplicem Sacre Congregat. Cardinalium declarationem super d. cap. 3. Concilij Tridentin. quarum prima hæc verba continet. Vicarius Episcopi potest concedere litteras monitoriales, de quibus in præfati decreto. Secunda vero sic ait. Vicarius generalis Episcopi potest has excommunicationes decernere adhibita causæ cognitione, nec indiget speciali mandato Episcopi. Tertia quidem hæc series est. Stante hac declaratione quærebatur an eadem potestas competat Vicario Capituli Sede vacante? Congregatio censuit affirmatiue, quia ad Capitulum transeunt ea, quæ sunt iurisdictionis necessaria, vt est excommunicatio, &c. Nituntur præcitati Doctores in respondendo supradictis declara-*

tionibus pro negatiua opinione adductis, & *Gutier. d. loco* verba illa primæ declarat. & ad id facultatem habens ab Episcopo referendam esse dicat ad potestatem generalem Vicariatus: sed huiusmodi interpretatio nequaquam sustineri potest, nam illud satis explicitum erat illis verbis, Vicarium generalem, cum non aliis generalis nuncupari possit, quam si potestatem generalem haberet: ergo credendum non est potestatem quam Vicarium habere Concilij Congregat. requirit, generalem esse, sed peculiarem potius, & specialem. Aliter tamen respondet *Auila d. loco* prædicta declarationis verba ad distinctam personam, quam Vicarium generalem spectare, quasi sensus sit, vt alius quam Vicarius generalis monitoriales litteras absque speciali Episcopi facultate haud quaquam decernere possit, nam alioquin coniunctio illa, & esset superflua, nisi diuersas personas coniungeret, cum illius ea sit natura, vt diuersitatem copulorum demonstret, ego ipse in *meis Remiss. de distinctib. dist. 93. numer. 2.* Diuersimode tamen *Garcia d. loco numer. 98.* prædicta verba interpretatur, siquidem existimat posita fuisse ad excludendum Vicarium generalem habentem in hoc facultatem limitatam, seu ablatam ab Episcopo, qui non potest has excommunicationes decernere, qui etiam secundæ declarationi, quæ vigere videtur nihil responderet, sed tantum numero sequenti certam non esse affirmat.

8 Quare prima opinio ab aliorum cauillationibus liberata bono nititur fundamento, & prædictis declarationibus sic defensis in medium proddi, quia tamen aliæ extant pro secunda, propter quas quid certum insectari debeat arduum inuestigare sanius credidi, alia noua declaratione indigere, quæ inter prædictas falcem mitteret.

9 Vicarium foraneum huiusmodi monitoria concedere non posse resoluunt *Lazzar. dist. tract. de monitor. sect. 2. quæst. 5. numer. 9. Vgolin. d. cap. 45. in principio, vers. excipiuntur, Ricci. resolut. 235. in fine.* Posse tamen ei delegari ab Episcopo specialiter & expresse, & non nisi circumscriptis viris dicit *decisum Galett. in margarita casuum conscientia, verbo litteræ.*

10 Vicarius vero generalis à Capitulo electus Sede vacante eadem concedere non impeditur, quia ad Capitulum transeunt omnia, quæ sunt iurisdictionis necessaria, vt est excommunicationis promulgandæ facultas, *Modern. de iurisd. dist. parte 3. capit. 4. numer. 53. Francisc. Leo d. cap. 7. numero decim. offan. Ricci. resolut. 235. numero 5. Campanil. d. capit. 15. numer. 106. Vgolin. d. capit. 45. in principio, versic. tertio. Pauin. de potestate Capituli Sede vacante, quæst. 1. par. 1. Sayr. de censur. libro primo capit. 9. numer. 33. Lazzar. sect. 1. quæst. 7. Et declarauit Congregat. die 26. Octobris 1590. præfata monitoria etiam Vicario Apostolice licere concedere, præuia causæ cognitione.*

11 Legatus etiam à latere, & Nuncius Apostolicus huiusmodi monitoria possunt concedere, vt resoluunt *Lazzar. d. g. 5. Gutier. dicto cap. 11. m. 5. Vgolin. vbi proxime, Aloys. Ricci. d. resolut. 235. num. 2.*

12 Inferiores autem Ordinarij, etiam exempti, & immediate Sedi Apostolicæ subiecti, ac nullius diocesis, nequeut ea dare, etenim subditos illorū oportet ipsam Sedem pro his excommunicationibus in forma significauit obtinēdis, adire, referunt

ferunt decifum *Regol. in d. cap. 45. in principio, ver-
fculo excipiuntur, Francisc. Leo in thefauo fori eccle-
fifici part. 3. cap. 7. numero 18. & 19. Campanil. d. cap.
15. numero 107.*

13 Prælatos Regulares in fubditos huiusmodi
monitoria dirigere non poffe tenet *Fr. Emman. qu.
regular. tom. 2. qu. 59. art. 4.*

*In concedendis huiusmodi monitorijs, quæ
fint confideranda?*

14 PRIMO confiderandum eft, quod dentur
huiusmodi monitoria in fubfidium, idelt,
deficiente alia probatione, & quando veritas alio
modo haberi non potelt, fentit *Concil. Tridentin.
d. cap. 3. & tenent Neufan. in fyna nupr. lib. 3. in
verbo monitoria. numer. 48. Nauar. in capit. inter verba
eol. 66. 11. quelt. 3. Lazzar. de monitor. fectio. 1. quelt.
15. numer. 3. Mari. Antonin. variarum refolut. lib. 1. re-
folut. ultima. cafa 75. verfe. tum quia ad excommunicati-
onem, Marc. Anton. Genuef. in practica. Archiepifc.
Neapol. cap. 1. numero 4. in impreff. Roma 1613. *Regol.
de poteltate Epifcopi, capit. quadragefim. quint. §. 3.
verfe. quare, Campanil. in diuerf. iuris Canonici. rubr.
11. cap. 15. numer. 89. & 119. Sayr. in floribus deci-
fionum, decif. 4. de confifibus, Aloyf. Ricc. in decif.
Curia Archiepifc. Neapolitan. parte prima decifion.
219.**

15 Concedenda enim non funt quoties quis
coram competenti iudice ob indicia, quæ funt
contra reum procedere potelt, vel habet teftes,
vel instrumenta, vt tradunt *Sot. lib. 4. fentent. di-
finit. 22. quelt. 1. artic. 2. Neuiz. d. lib. 3. numer. 48.
Francife. Marc. decif. 863. parte 3. Gutier. Canon. lib. 1.
cap. 11. numer. 59. Fr. Emmanuel in fumm. par. 1. capit.
70. numer. 5. Henric. libr. 13. cap. 17. numer. 4. littera B.
Lazar. fectio. 1. quelt. 15. Franc. Leo d. cap. 7. numer. 12.
quos refert, & fequitur Ricc. d. refolut. 235. numer.
vlt. idque adeo verum eft, vt fi extra iudicium
conftaret cætera remedia deficere, ad ipfam pro-
mulgandam cenfuram haud eflè properandum,
quippe quod ex actis patere debet executionem
realem, aut perfonalem fieri non poffe, vt tunc
cenfura feratur in fubfidium, ita cenfuit *Sacra
Congregatio teffe Campanil. vbi fuprà, & tenuit Marc.
Anton. Genuef. in practica. Ecclef. quelt. 170. num.
3. Idque tanta etiam veritate fulcitur, vt fi duo
in folidum obligentur in contractu, & contra
alterum procedi poffit realiter, & perfonaliter,
contra alterum vero non, tunc ille non poffit ex-
communicari, referunt decifum Galetr. in marga-
rita cafuum confcientia, verbo cenfura, 2. Farinac. inter
decifio. Rota ab ipfo congeftas centur. 1. decif. 97.
Quare fi ille, qui rem habet, compareat in ter-
mino, & allerat feparatim respondere, cellant
huiusmodi monitoria, Lazzar. fect. 1. qu. 10. numer.
6. & fect. 4. g. 1. n. 1. quem refert *Regol. d. §. 2. in fine.*
16 Ex dictis Marc. Anton. Genuef. d. capit. 1.
numer. 4. colligit practica bilia multa Curia Nea-
politana. in hac materia vtiliffima, dixitque ibi
inlere praxim, quod quando pender his, & elt da-
tus terminus in caufa, fi non funt citati teftes,
conceduntur monitoria generalia contra teftes,
quia adhuc poffunt ignorari, verum fi funt citati,
non conceduntur.**

17 Præfertim vero, quod præfata monitoria

concedi poffunt contra teftes alicuius negotij
veritatem fcientes eoque pars altera ignoret
illud fcire, aut fi fciat, quia renunt veritatis te-
ftimonium terre, probant *Abb. in cap. ad noftram,
il. 2. numer. 2. de iur. iur. Oliua fuper ritu 3. Archiepifc.
Curia Neapolit. poff. numer. 10. quos refert & fequi-
tur Campanil. 15. n. 93.*

18 Deinde refert praticari idem *Genuef.* quod
quando teftes funt citati, folet Vicarius conce-
dere monitoria cum claufula, dummodo non re-
cipiantur reuelationes teftium citatorum, vel
teftes citati non comprehendantur in monitorio,
fed quando teftes fuerunt citati in numero co-
piofo, putà triginta, vel quadraginta, folet
Vicarius in totum denegare monitoria, quia
non elt verofimile, quod à tot teftibus pars non
poffit habere veritatem negotij. Item feruari te-
ftatur idem Marc. Anton. quod poffit concludum
in caufa non conceduntur monitoria, præter-
quam Ecclefis, mulieribus, & alijs perfonis pri-
uilegiatis, cæterisque quando eis conceditur re-
finitio in integrum aduerfus om. ffas probatio-
nes, vide *Aloyf. Ricc. d. d. praxi refolut. 237. Vlte-
rius in praxi eflè conluetum allerit idem Marc.
Anton. quod quando hæres petit monitoria con-
tra fcientes bona hæreditaria, & pars opponit
de inuentario, & propterea dicit non eflè con-
cedenda, quia veritas alio modo haberi potelt,
folet Vicarius concedere monitoria contra fci-
entes bona hæreditaria, & pars opponit de inuen-
tario. Denique dicit fuper facto proprio non
concedi monitoria, cum in eo non præfuma-
tur ignorantia, nifi factum eflèt adeo antiquum,
vt in eo præfumeretur obliuio, de quo late *Ric-
ci. in d. praxi refolut. 243.**

19 Secundo confiderandum elt monitoria hæc
iftante parte, & officium iudicis implorante
concedi, vt fentit *Concil. d. capit. 3. & tenent
Neuiz. d. verbo monitoria, numer. 28. Mandos. in tract.
de monitor. queltion. 47. numer. 4. cum feq. quos
refert, & fequitur *Regol. d. capit. 45. §. 1. prin-
cip. dummodo non fit excommunicatus, vel no-
torius peccator, qui inftat, vt per glos. Abb. &
alios in cap. nouit, de iudic. refoluit Marc. Anton.
Genuef. d. capit. 1. numer. 9. Si vero Epifcopus à
parte requifitus, vt decernat ifta monitoria fine
caufa denegat illa, potelt appellari, vt fuprà dixi,
numero 5. & fignat Marc. Anton. d. capit. 1. numer.
13. vbi etiam cum Nauar. conf. 11. de offic. ordin. tenet
poffe etiam appellari, fi detur brevis terminus ad
reuelandum.**

21 Iftante iudice laico monitorium hoc con-
cedi potelt, modo id imploret à iudice ecclefia-
ftico, non enim iubere id potelt, fentit *Concil. d.
cap. 3. & tenet Nau. conf. 3. n. 4. de fentent. excommunica-
tionem refert *Regol. d. §. 1. prope finem.**

22 Ad obtinendum ifta monitoria requiritur
fpeciale mandatum ex Marc. Anton. Genuef. d.
cap. 1. numer. 12. *Aloyf. Ricc. d. refolut. 236. numer. 4. &
Regol. d. §. 1. in medio.*

23 Ex officio, etiam, idelt nemine petente iudex
ecclefiafticus monitoria hæc promulgare potelt,
vt pote contra detinentes res Ecclefie, fi eas non
reftituant, vel contra non denunciante eos, quos
nouerint eas detinere, vt habetur in *Extranag. uni-
toan. 22. de furtis, Regol. d. §. 1. in fine.*

24 Tertio confiderandam huiusmodi monitoria
eflè concedenda illi cuius interelt, non alijs,

Dd

vt conſtituit Pius 7. d. conſtitution. vbi ordinauit, quod mandata in forma ſignificauit pro rerum ſubtractarum, aut deperditarum reſtitutione, ſeu reuelatione expediantur, ad eorum dumtaxat inſtantiam, quorum ciuilitate intereſt, *vgolin. d. §. 1. in med. Lazzar. de monit. ſect. 1. quaſt. 9. numer. 3. & ſect. 4. quaſt. 1. numer. 21. cum ſeq. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 1. numer. 12. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum ſori eccleſiaſtici deciſ. 272. in 1. editio. & reſolut. 236. in 2. edit. Si vero abſque petentis intereſſe fuerint conceſſa, ſunt reuocanda, *Franciſc. Leo d. capit. 6. numer. 28. Lazzar. ſect. 1. quaſt. 9. quos refert, & ſequitur Aloyſ. Ricci. diſt. reſolut. 236. numer. 4. vbi etiam aſſerit poſſe concedi huiusmodi monitoria pro habendis teſtibus, & notitia bonorum, quamuis intereſſe non ſit clarum, ſed ſeparatur in euentu litis, quæ vertitur coram iudice laico, & timor eſt ne bona dilapidentur.**

25 Quarto conſiderandum monitoria minime eſſe concedenda, quando certæ ſunt perſonæ, quia tunc ordinariè eſt agendum vt deducitur ex *Conc. Trid. d. cap. 3. & tenent Franc. Leo d. cap. 7. numer. 21. Gamba ſicilia deciſ. 94. Coſta de facti ſcientia & ignor. cent. 2. diſt. 55. numer. 2. Lazzar. ſect. 1. quaſt. 10. numer. 6. & ſect. 4. quaſt. 1. numer. 3. Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut. 235. numer. 1. poſt Modern. de iuriſd. p. 3. capit. 5. numer. 1. Campan. d. cap. 15. numer. 113. quia excommunicatio non comprehendit atque ligat eos, qui ſunt certi *Rota deciſ. 383. p. 1. ſola ad decreta ſabaudia in lit. vt nemo inuitus, gloſ. 1. n. 7. Cardin. Tuſch. lit. E. concl. 441. numer. 3.**

29 Quinto conſiderandum ne huiusmodi monitoria pro qualibet parua re decernantur, vt probat *Concil. Trident. d. capit. 3. ibi, ex re non vulgari, & conſtat ex d. Conſtit. Pij 7. ibi, id quod præcipue attendendum eſt minime vulgares res exiſtere, ita *vgolin. d. cap. 45. §. 3. in princip. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 1. numer. 3. Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut. 238. numero 1. Hemig. libr. 13. de excommun. capit. decim. ſeptim. §. 4. lit. B.**

27 Et ideo in iſtis monitorijs eſt exprimenda res, de qua agitur, & eius valor, niſi ſiant pro Eccleſijs, locis pijs, cõmunitatibus, vniuerſitatibus, collegijs, ac vniuerſalibus ſucceſſoribus, & tunc debet fieri in genere quædã deſignatio rerum, quæ non debet eſſe vaga, incerta, & inuerſimilis, vt colligitur ex d. Conſtit. Pij 7. referunt *Marc. Anton. Genuenſ. d. capit. 1. numer. quint. *vgolin. d. §. 3. numer. primo.**

28 Excommunicatio enim pro furto, ſeu rebus ſubtractis non ligat communiter niſi illos, qui mortaliter furtum fecerunt optimè *Hemig. d. §. 4. lit. F. Marc. Anton. Genuenſ. d. capit. 1. numer. 3. Mari. Antonin. d. reſolu. ſin. caſu 75. verſ. ad quod facit.*

29 Si vero plures graue damnum intulerint, licet non ſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli parum acceperunt non continens peccatum mortale, vt ſi plures vineam deprædati ſint, ſinguli tenentur ſuas accipientes, & ea ligantur partes reſtituere, vt dominus reddatur illuſus, & hoc caſu poteſt concedi excommunicatio, *Suar. tom. 5. diſp. 20. ſect. 2. numer. 3. Lazzar. ſect. 3. quaſt. 2. Bonac. de cenſur. diſp. 2. quaſt. 6. puncto 1. numero trigefim. tertio in ſin. Hemig. & Marc. Anton. Genuenſ. diſtis locis.*

30 Nec ibi aſſerit in Curia Neapol. monitoria

non concedi pro minori ſumma, quam quinquaginta ducatorum, conſiderata tamen paupertate petentis aliquando decerni in minori ſumma decem, viginti, vel triginta ducatorum pro Epilcopi arbitrio. At vero ſtylus Curia Romanæ optimè obſeruat monitoria non eſſe concedenda, niſi rerum ſubtractarum valor ſummam ſaltem quinquaginta aureorum attingat, licet ſint ſeparatim ſubtracti, vt per *Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 238. in ſine.*

31 Vnum adderem in hac materia vtile, videlicet, huiusmodi monitoria non eſſe concedenda contra habentem pro ſe rem iudicatam, & ſi fuerint conceſſa veniunt reuocanda, ita poſt *Bart. Alex. Menoch. & alios Mari. Antonin. d. caſu 75. verſ. ſecundo; qui ergo rem detinet ratione rei iudicatæ, vel iuriſſurandi litis deciſui, vel tranſactionis, vel pacti iurati cum parte eo monitorio non obligatur, ita poſt *Lazzar. ſect. 4. quaſt. 1. numer. 12. cum ſequentibus, *vgolin. d. cap. 45. §. 4. verſ. tertio, vbi etiam cum Ripa de peſſe, aſſerit huiusmodi edicta generalia, in quibus mandatur, vt reſtituant detinentes bona aliena, & vt reuelent, qui ſciunt ea detinere, intelligenda ſunt de ijs, qui indebite ea detinent, & de ijs, qui ſciunt ea indebite tenere, vt furto, non autem de eo, qui iuſte detinet. Ideo qui eam vſucipit tanquam iuſte detinens ſe patefacere non debet *Nau. conſ. 35. numer. 8. verſ. 8. de ſent. excom. Lazzari. d. qu. 1. numer. 45. cum ſeq.****

32 Sexto conſiderandum huiusmodi monitoria in criminalibus non concedi, ita *Aloyſ. Ricci. d. praxi deciſ. 278. in 1. edit. & reſolut. 240. in 2. edit. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 1. numer. 7. Lazzar. ſect. 1. quaſt. 10. ex ea ratione, quia infamiae notam aſſerit, tum etiam ad euitandam irregularitatem, Vnde ex ſtylo Curia Romanæ, & generali diocelano- rum vſu in iſtis monitorijs ponitur clauſula, Nolumus autem, quod ex reuelatione huiusmodi, ſi eam fieri contingat, niſi pro ciuili intereſſe, & ciuilitate tantum agi poſſit, alias reuelatio ipſa, neque in iudicio, neque extra fidem faciat, ita quodque ſtatuit Pius 7. in d. ſua conſtitutione, notat *Franciſc. Leo d. par. 3. cap. 38. numer. 21. quem refert Aloyſ. Ricci. vbi proxime numero 4. Et ideo in Curia Neapolit. quando reuelationum datur copia, in eius calce decretum interponitur, præcipiens ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ne aliquis præſumat quoquo modo prædictis reuelationibus vt, aut earum vigore procedere in alia cauſa, quàm ciuili, refert *Campanil. d. capit. 15. numer. 120.***

33 Septimo conſiderandum ne concedantur, ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ, vt poſt *Syluam Nupr. & Prob. reſoluit Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 1. numer. 6. vbi aſſerit in praxi nunquam nominari perſonam, quæ præſumitur rem detinere, *Lazzar. d. ſect. 1. q. 10. n. 7. Bapt. Coſta d. diſtinct. 55. num. 7. tom. 1. poſt Iacob. de Graſſis, Franciſc. Marc. Menoch. Tapat. & alios, vtrunq; firmat Aloyſ. Ricci. d. praxi deciſ. 280. in 1. edit. & reſol. 242. in 2. edit. & poſt Bernard. Diaz dicit *Campan. d. c. 15. n. 114.***

34 Octauo conſiderandum, quod iſta monitoria non compellunt deponere cum iuramento, vt tenet *Marc. Anton. Genuenſ. diſto capit. 1. numer. 16. Teſtes enim, qui eiſdem monitorijs impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, minime iurant, ſed ſequentibus verbis ſolent eorum reuelationes*

exordiri N. ætatis annorum triginta, vt dixit, veniens ad reuelationem prædictæ excommunicationis dixit, & reuelauit hoc tantum scire, &c. nisi tamen in monitorijs sanciretur, vt propalationes fierent cum iuramento, quod quippe, & præcipi iuste posse, & tunc non nisi præcedente iuramento admitti testes ad reuelandum affirmant Mandel. de Alba 15. sub numer. 6. prope fin. volum. 1. Lazzar. sect. 4. quæstion. 9. numer. decim. quint.

35 Ex quibus omnibus illud potissimum desumitur assumptum teneri reuelantem in scriptis reuelare, ac propalare quicquid sit, atque ideo non satisfacere eiusmodi monitorijs, qui Episcopo oretenus illud manifestaret; quod cum Nau. conf. 5. de furtis, scribit Mare. Anton. Genuesi. d. cap. 1. numer. 19. Restringo tamen in loco, quem memorat Hieron. à Laurent. Auenion. decis. 136. vbi non esse opus facti narratione, scriptis, aut verbis air, sed sufficere, si dicat iudici, vel parti, scio aliquid de contentis in tuo monitorio, & quando ero vocatus à iudice offero me paratum testificari, & tunc sit ille exemptus, sed coram iudice laico teneatur de inde veritatem dicere cum de eius mandato citabitur. Sic etiam si alter compareat, & dicat bona ipsa penes se esse, ac tuta conscientia retinere; idque se probaturum promittat coram iudice competenti, vltimius tunc non esse procedendum testantur Gutier. lib. 1. canon. cap. 11. numer. 82. Mari. Antonin. dist. resolut. ult. casu 75. versic. verum, post Bernard. Anton. à sola, & Fr. Emman. summat Campan. d. cap. 15. numer. 115. post Silu. Nupt. Cardin. & Nauar. tenet Mare. Anton. Genuesi. d. c. 1. n. 11. in fine.

36 Ex eo quia huiusmodi testibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus Episcoporum deposuerunt in Curia Ecclesiastica, vt inquirunt Bertrand. conf. 112. sub numer. 14. volum. 6. Raudens. Pisana decis. 21. numer. 11. par. 1. Baptiste. Costa d. distin. 55. numer. 11. & 12. quos refert Campanil. d. cap. 15. numer. 121. vbi numer. 122. admonet quod si in eorum repetitione facta coram iudice seculari testes ipsi se remitterent ad propalationes per eosdem propter monitorias prædictas coram ecclesiastico iudice factas, eiusmodi eorum attestatio prorsus corrueretur, suffultus doctrina Cacher. decis. 128. numer. 13. Canale. de testib. p. 3. num. 204. in addit. margar. Lazzar. sect. 4. quæst. 9. numer. 3.

37 Nono considerandum in his monitorijs partis citationem non requiri, & ita seruati in Curia Neapolitana testatur Mare. Anton. d. capit. 1. numer. 11.

38 Decimo considerandum est hæc monitoria posse concedi, tam ante exemptam litem, vt per Lazzar. sect. 1. quæst. 18. sub numer. 9. Campan. d. cap. 15. numer. 116. quàm ea pendente, dum probationum terminus non elabatur Petr. Gregor. synagm. iuris par. 3. lib. 48. capit. 13. numer. 21. Francisc. Mare. Delphin. decis. 656. incip. Queritur. an pro testimonio, sub numer. 3. par. 2. Mandell. de Alba conf. 15. num. 6. volum. 1. quos refert idem Campan. d. cap. 15. numer. 116. vbi numero 117. docet illa posse concedi in eadem causa, quoties & testes produci, & consequenter vbicunque in aliqua causa iura permittunt iterum, atque pluries in eadem instantia posse examinari testes, articulosque produci, etiam in terminis restitutionis in integrum, &

alijs in casibus, in quibus tunc possunt testes produci de iure, vel etiam in causa appellationis, de quo praxis Episcop. p. 1. verbo excommunicationis causa materialis, §. 2. Lazzar. sect. 1. quæst. 18. numer. 11. & sect. 4. quæst. 1. numer. 23. Mandel. de Alb. d. conf. 15. num. 6.

39 Vndecimo aduertendum prædictas considerationes supra relatas non esse de forma huiusmodi monitorialium, nec Concil. Trident. d. cap. 3. ver. in causis vero iudicialibus, imponere formam, sed tantum tradere instructionem, ita tenent Mari. Antonin. d. casu 75. versic. insuper dicitur, Campan. d. cap. 15. num. 90. & eo potissimum fouentur assumptum, quod text. in d. l. à dyo Pio, §. in vendicatione, ff. de re iudic. statuens modum tenendum in quauis executione facienda, hanc pariter admittit interpretationem, vt exequutio aliter facta non subiacet nullitati, vt probant Bart. in d. §. in venditione, numer. 8. Pui. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 26. numer. 82. pagin. 622. Bellacomb. tom. 2. lib. 7. tit. 15. numer. 64. vbi Mich. Grassi. numer. 114. pag. 282. Gam. decis. 199. numer. 6. Argued. ad l. fin. numer. 40. tit. 21. lib. 4. noua recopil. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. par. 5. §. 3. numer. 4. Gutier. practic. lib. 1. quæst. 131. surd. decis. 170. numer. 3. & conf. 39. numer. 22. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 7. numero 25. Alexand. Trentasig. vari. resolut. lib. 2. tit. de expensis, resolut. 2. à num. 3. Sed Sacrum Concilium dicto loco salutiteram in his monitorijs formam seruandam præscribere tenent Francisc. Leo dist. par. 3. capit. 38. numer. 22. Gutier. d. cap. 11. numer. 89. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 9. num. 33. Lazzar. sect. 4. quæst. 8. num. 7.

40 Episcopus igitur, seu eius Vicarius, iuxta supra resoluta, semper præ oculis habere debet decretum prædictum Concilij Trident. considerando illa verba, ex re non vulgari, causaque diligenter, ac magna maturitate examinata pro re, loco, persona, aut tempore, & alia secundum iuris dispositionem recollecta, quare tutius faciet, si prius cum iuramento interroget principalem de rei valore, eius interesse, & vt competat actio, an habeat testes, certas scripturas, vel alias probationes, & sic de ceteris, quæ adducit Quaranta d. verbo excommunicatio, ad finem reuelat. versic. protutori, quibus præmissis monitorium est concedendum, cuius formam ponit idem Quaranta d. loco ver. quæ clausula.

41 In illis vero monitorijs vigore significauit, expeditis à Summo Pontifice procedit Episcopus tanquam delegatus, & ideo non possunt partes ad cuius instantiam fuerunt expedita formare alia capita vltra expressa in illis, nisi addit clausula, latius arbitrio tuo, quæ si desit, publicanda sunt de verbo ad verbum, non alternando sensum, sermonem, nec eorum verba; sed pro idiotis potest publicari materna lingua, seu vulgari, & ita rescriptisse Sacram Congregationem Archiepiscopo Neapolitano referunt Quaranta d. loco vers. notando, Campan. d. capit. 15. numero 125. & 126. vbi numero 124. resoluit, quod habito hoc monitorij rescripto à Summo Pontifice ab eodem deinde, vel altero Episcopo tanquam Ordinario, aliud in eadem causa non est dandum, suffultus Rota decis. 383. incip. Resoluerunt, numer. 10. par. 1. diuers. & auctoritate Moderni de iurisdist. par. 3. capit. 4. sub n. 57.

42 Quæstio est non contemnenda, an vigore

monitorialium Papalium poſſit earum execu-
tor abolere, & ab ea abſolvere poſtquam pa-
ruit, qui earum vigore in eam incidere? Affir-
mative reſolutum fuiſſe aſſerit Mari. Antonin.
variar. reſolut. libro primo reſolut. ult. caſu 37. ubi
compleures adducit rationes, & eam præſertim,
quod dicta ſententia excommunicationis eſt
generalis, prout ex verbis huiusmodi monito-
rialium aperte conſtat, dum dicitur, generalem
excommunicationis ſententiam proferas, ex qua
altera ſuboritur conſuſio, ut à ſententia gene-
rali excommunicationis lata ab homine, abſol-
vere valeat, qui à cenſura à iure lata, & nemi-
ni reſervata poſſet, Doſt. in cap. graue, de præ-
bend. Nawar. in man. cap. 27. numer. 44. Couar.
in cap. alma mater, par. 1. §. 12. numer. 4. Tolet. in
ſumm. lib. 1. cap. 10. numero 9. Sayr. de cenſur. libr.
2. cap. 19. numero 5. & cap. 20. numer. 2. Non ob-
ſtat doctrina gloſ. verbo ligare, in cap. cum inferior,
de maior. & obedient. recepta per citatos à Rendi-
na in promptuar. receptarum ſentent. tit. 41. ſub num.
2. dum in eius calce tenet non ei licere abſol-
vere, cui tanquam executori commiſſus fue-
rit certus articulus excommunicandi; quia reſ-
pondetur ex verbis, quibus Papa ſolet uti in li-
teris ſignificavit, apparere illum, cui delegatur
potestas excommunicandi, non eſſe merum exe-
cutorem, ſed potius delegatum cum iurisdic-
tione excommunicandi, per illa præſertim ver-
ba, ſi cum diligenter & magna maturitate per vos
examinata parte, loci, temporis, & perſonarum
qualitatibus, vobis pro veſtra conſcientia vide-
bitur expedire, &c. Item per illa verba, duxe-
ritis, &c. & per alia ibi, quando & quoties opus
fuerit, & videbitur expedire, uſque ad ſatisfactio-
nem condignam, & revelationem debitam ſole-
mniter publicare, &c. formam autem ſub qua
ſolet huiusmodi monitoria expediri ponunt Qua-
ranta dicto verbo excommunicatio ad finem revelation. in
princip. Campan. d. cap. 15. n. 126.

43 Monitiones pro excommunicationibus fe-
rendis concedi, & publicari poſſunt feſtiuis die-
bus, quin & excommunicatio proferri, præter-
quam in certis inferioribus diebus, ſcilicet Na-
tivitytis Domini, Paſchatis Reſurrectionis, Af-
cenſionis, Penthecoſtes, & Sanctiſſimi Corporis
Chriſti, his enim teſte Lazzar. ſect. 1. quaſt. 19.
num. 4. neque monitiones ipſæ fieri, neque ex-
communicationem promulgari debet. Verum Sayr.
de cenſur. lib. 1. cap. 14. numer. 10. opinatur excom-
municationem quin & denunciationem illis die-
bus fieri poſſe, ubi cauſæ cognitio non eſt neceſſa-
ria, refert Mari. Antonin. dicto caſu trigefim. ſeptim.
verſ. & dum.

*Denuntiare vi monitorij, qui non
teneantur.*

44 **D**enuntiare, aut reſtituere vi monitorij,
qui non curarunt, poſſunt declarari ob
contumaciam, & inobedientiam in generaliter
latam cenſuram incurriſſe, & inſuper cogi ad
purgandam conſcientiam, ita quod abſolui non
debeat, niſi prius reſtituerint rem quã occupaviſſe,
& indebite detinere convingeretur, ita tenet Cam-
pan. dicto cap. 15. num. 134. per decif. Reza 383. Reſol.

uerunt ſub. numer. 5. par. 1. diuerſor. ut autem ab
omnibus ſciri poſſit quando ex vi monitorij re-
ſtituere, aut denuntiare teneantur, & per con-
ſequens an lata excommunicatio eos compre-
hendat, operæpretium duxi aliqua in medium
adducere in hac materia haud inutilia.

45 Primo, qui rem ipſam detinet vi monitorij
non tenetur ad ſe patefaciendum, vel denuntian-
dum, & tenet Rgolin. de poteſtate Epifcopi cap. 45. §.
4. num. 1.

46 Ex eo quia nemo ſe infamare debet, cap. quis
aliquando, de pœnit. diſtinct. 1. tum quia accuſatus de
delicto, non tenetur illud conſiteri, niſi fides ei
ſiat ſemiplene illud eſſe probatum, ut dicunt Sor.
de ratione regendi, memb. 2. Nawar. in man. cap. 2. num.
36. intelligit locum habere ſi contra ſcientes, ut
reuelent, fuerint data monitoria, Campan. in ritu 3.
Curia Archiepiſ. Neapolit. numer. 18. & in diuerſor. in-
ris Canonici, yubr. 11. cap. 15. numero 134. Poſſum. de of-
ficio Curati, cap. 12. numer. 46. verſ. principalis. Sed
hoc etiam procedere quauis ſpeciatim per mo-
nitorium caueatur, ut reus ſe patefaceret, tenet
Rgolinus d. §. 4. verſ. id quod. Hinc in Curia Archi-
epiſ. Neapolit. monitorium huiusmodi non da-
tur contra detinentes non ſe patefacientes, ſed
tantum contra principales non reſtituentes, &
contra ſcientes, qui rem detinent, ſi eos non pa-
tefaciant, refertur Marc. Anton. Genueſ. in praxi
Archiepiſ. Neapolit. cap. 2. numer. 1. Rgolin. ubi pro-
xime.

47 Aliquibus in caſibus principalis vi huiusmo-
di monitorialium non tenentur reſtituere, quan-
do ſcilicet effectus eſt impotens ad ſoluendum
modo reſtituendum animam habeat, ubi primum,
poſſit, ex regula l. impoſſibile, ff. de regulis iuris,
cum citatis in libro de principis utriusque iuris littera
I. num. 12. & tenet Marc. Anton. Genueſ. d. cap. 2. nu-
mer. 1. poſt med. Rgolin. d. §. 4. verſ. ſect. 2. ubi etiam,
quod reſtituere non poſſe dicitur, non ſolum qui
omnino non poteſt, verum etiam, & qui non com-
mode, l. nepos Proculo, ff. de verborum ſignific.

48 Non commode autem dicitur poſſe, ubi re-
ſtituendo damnum altioris ordinis ſubiret, vel
vita, vel fama, Lazzar. ſect. 4. qu. 4. num. 1.

49 Vel quando retinet in compensationem iu-
ſtam, & tenet ſilu. Nupt. d. lib. 3. numer. 43. Em-
man. in ſumm. par. 1. cap. 79. numer. 11. Cardin. Toler.
in ſumm. lib. 5. cap. 27. numer. 10. verſe. ſecundo, Marc.
Anton. Genueſ. d. cap. 2. numer. 1. prope finem, & ſiquet
in opusculo de reſtitut. cap. 1. §. 1. dub. 9. numero 51.
Lazzar. ſect. 2. quaſt. 8. & 9. Saar. tom. 6. diſput. 20.
ſect. 3. numer. 15. Bonacina de cenſur. diſp. 2. quaſt. 6.
puncto 1. numer. 25. quia excommunicatio cadit ſu-
pra iniuſtum detentorem, non vero ſupra com-
penſantem, qui talis non eſt, ille enim, qui nulla
iuris via poſſet rem propriam ab aliquo repetere
ob defectum probationum, tunc ſane propria au-
ctoritate ſine peccato percipere poterit, ut per
Menoch. remed. 1. recuper. numero 313. & remed. 9. num.
191. praxis Epifcop. par. 1. verbo compenſatio, Bruner. à ſole
in locis communib. verbo furtum, 1. Cald. Pereira, de em-
tion. c. 24. n. 63. quinimo non ſolū eandem, ſed aliã
quancung; rem eiſdem tamen valoris ex Bur. in c.
euolim, l. 1. poſt n. 22. verſ. quinimo dicunt, de reſtit. ſpoliat.
Covar. l. 1. variarum cap. 2. num. 15. verſ. quarto eodem iu-
re, Clar. §. furtum, numer. 21. Aduertit Bonacina
d. num. 25. quod licet compenſans forte peccaue-
rit accipiendo, ſi potuit rem ſibi debitam recu-

perare alia via, aut sine periculo scandali, &c. non tamen peccat retinendo, modo debitum sit liquidum, nec plus retineat, quam sibi debeat, additque compensantem non ligari excommunicatione, quamvis in sententia excommunicationis exprimat iusta compensatio, quia huiusmodi sententia continet errorem intolerabilem: tum quia excommunicatio non incurritur nisi ob peccatum mortale contra inobedientiam, compensans autem retinendo non acceptam in compensationem, non peccat mortaliter contra inobedientiam censuram.

50. Secundo, habens scripturas vi monitoriorum non tenetur illas exhibere, vel reuelare, secundum aliquos, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, ita Henricus in *summa* lib. 13. de excommunicatione, cap. 18. §. 2. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 1. ad finem, Lazzeri, sect. 3. quest. 1. Soar. d. sect. 3. regul. 1. num. 2. & 3. Azori. institut. moral. par. 3. lib. 1. cap. 15. Bonacina d. puncto 1. numer. 33. Mari. Anton. d. resolut. ultima, casu ultimo, vers. primo, Sayr. de censur. lib. 1. cap. 9. numer. 30. ubi resoluit certum non teneri illum eas exhibere si ex eis posset ius alterius confirmari, ipsius autem exhibentis ius posset aliqua ratione exinde infirmari, tum quia edere auctori instrumentum, vel libellos Reus non tenetur, cum nullus contra se illos edere obligetur, cap. 1. de probat. Gregori. Villab. & alij tom. 1. commun. opinio lib. 2. tit. 1. a numer. 2. pag. 279. Menoch. de arbit. casu 499. Palast. de iure emphit. quest. 8. numer. 1. Iam. Garc. de nobilitate, gloss. 2. §. 1. numer. 12. cum sequentibus. Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Eccles. questio. 174. a principio, ubi late probat, quod in fauorem Ecclesiarum tenetur. Verum doctissimi. Campan. d. cap. 15. numero 95. hanc sententiam non audere approbare asserit, tenetque quando profertur, sub censura, ut quicumque haberet aliquas scripturas debeat illas producere cogi illas exhibere, nec posse illa excusatione tueri, quod inde pertineat vexationem, nisi manifestissimum omnino esset illas taliter ad eius ius conducere, vel nullatenus ad alterius ius confirmandum spectent. Quae quidem opinio certe tutior, licet prior ab iis, qui facile sibi dispensant, in praxi receptior, praecipue, si exillarum exhibitione graue damnum reuelanti possit oriri iuxta supra citata. Illud tamen cum eodem Campan. d. cap. 5. numero 96. notabile nec praeuertendum iudicauimus, quod non dato damno, non omnes scripturas ad ius alterius attinentes tenetur exhibere, vel propalare detinens, sed publicas dumtaxat, non vero priuatas per Nauar. consil. 3. incip. Inter seium, num. 4. de censib. in antiq. siue 35. de sentent. excomm. in nouis, quia nemo compelli debet, ut suas proprias rationes, ac priuatas scripturas edat ex l. 1. C. de edendo notat Deci. in cap. 1. de probation.

51. Tertiò scientes non tenentur reuelare, quando id, quod sciunt saltem vno teste probare non possunt, gloss. 1. in cap. sacerdos, de poenit. distinct. 6. Nauar. in man. cap. 171. numer. 134. & cap. 25. numero 33. Aulda de censuris, part. 2. cap. 5. disputat. 5. dub. 4. conclus. 11. Henricus d. cap. 18. §. 3. lib. 8. Vasquez de restitut. cap. 9. §. 3. numer. 4. Gutier. de matrimon. cap. 59. numer. 2. Sayr. in clauis Regia lib. 12. cap. 12. numer. 32. Nauar. consil. 2. de testibus cog. in

novis Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 2. Bonacina dicto puncto 1. numero 9. Regolin. d. cap. 45. §. 5. vers. sexto, ubi extendit etiam ad participantes in futuro, qui ad denuntiandum non tenentur, si furtum probari non possit, quamvis iudex id iubeat, & citat Lazzeri, sect. 1. quest. 2. numer. 4. Excipiuntur tamen aliqui casus. Primus est, quando in edicto non praecipitur denuntiatio, sed testificatio, tunc enim tenemur testari, & deponere tanquam testes, si iuridice interrogemur, etiam si delinquens sit emendatus, Lazzeri, sect. 1. quest. 20. num. 10. Aulda dict. dub. 4. conclus. 10. Sayr. d. cap. 14. numer. 33. Bonacina d. numer. 9. vers. primus, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 2. ubi dicit in Curia Neapolitana quemlibet teneri reuelare id quod probari non potest virtute monitorialium, cum ea concedantur in causis civilibus, additque teneri etiam prodere occulta quando Superiores praecipunt illa ipsis reuelari tanquam partibus, & personis, quae possunt obesse, & non prodesset. Secundus est quando praecipitur denuntiari delictum respiciens Fidem, & Christianam religionem, ut est haereticus, vel blasphemus haereticus, in his enim denunciator habetur pro teste, & in illis vni testi creditur, cap. in omni negotio. de testibus, ita Butt. 2. 2. quest. 68. artic. 1. Lazzeri de blasphemia, quest. 12. numer. 55. Marc. Anton. Genuens. d. praxi cap. 2. num. 2. & cap. 18. numer. 5. Bonacina dicto numer. 9. vers. secundum. Tertius casus est in matrimonio, in quo, qui aliquid impedimentum nouit, tenetur illud denunciare, quamvis probare non possit, ita Marc. Anton. Genuens. cap. 2. numer. 2. vers. tertio. Bonacina d. numer. 9. vers. quarto, vnus enim testis sufficit ad impediendum matrimonium, cap. praeerea de sponsal. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo testis, numer. 43. Farinac. in praxi criminal. qu. 63. num. 48.

52. Quarto, non tenentur reuelare, qui de iure compelli non possunt ad testificandum, ita Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 3. Regolin. d. cap. 45. §. 7. vers. sexto. Bonacina dicto puncto 1. a numer. 4. Hinc fit filium non teneri ex vi monitorij, vel edicti denunciare furtum, vel aliud delictum patris, nec patrem teneri denunciare delictum filij, Aulda d. disp. 5. dub. 2. Lazzeri, sect. 3. quest. 11. Regolin. d. vers. sexto, & cap. 46. §. 5. Possuin. d. numer. 41. vers. quinto. Et si pater, vel mater interrogentur contra filium, vel vxor contra virum, si per iuri fuerint de periurio puniri non possunt, Ludouic. Rodolph. in vari. conclus. 5. a numer. 3. Ex eo quia damnum patris redundat in filium, & contra, nemo enim tenetur denunciare, quando ex denuntiatione impendat magnum periculum denuntianti: tum quia parentes non possunt esse testes in causis filiorum, ut probat l. parentes, C. de testib. & disponit Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 56. §. 1. & apud Hispanos l. 14. tit. 16. part. 3. & tenent Mascard. de probation. conclus. 1148. & conclus. 1357. numer. 43. & plures quos refert, & sequitur Farinac. in praxi criminal. par. 2. de opposit. contra personas testium qu. 54. nu. 145. cum sequentibus, quibus addit Morlam in emporio iuris par. 1. tit. 11. in prelu. n. 40. Fr. Ludovic. Miranda de ordine iudic. qu. 22. artic. 4. conclus. 2. Amat. Roder. in practic. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum. cap. 7. num. 47. Curi. Philip. par. 1. §. 17. numer. 15. in fine, Cardoso in praxi iudicum, verbo testis, numer. 9. Procedis

D d iij

in filiis legitimis, naturalibus, ſpurij, arque inceſtuofis, in eorum enim cauſis parentes teſtes eſſe non poſſunt, *Maſcard. conſul.* 1148. numer. 8. *Molin. de iuſtit. tractat. 2. diſſut.* 170. verſ. in reliquis, *Farinac. diſt. quaſt. quinquageſim. quart. à numer.* 157. Et in adoptiuis ſi ſint in poteſtate patris, *Maſcard. conſul.* 1148. numer. 18. *Farinac. diſt. quaſt. 54. numero* 160. Et in emancipatis *Gabri. de teſtib. conſul.* 17. numer. 7. *Maſcard. conſul.* 1148. numer. quint. *Farin. d. quaſt. quinquageſim. quart. num.* 154.

54 Filij tamen ſpirituales ex vi monitorij tenentur denuntiare patrem ſpiritualem, firmant *Marc. Anton. Genuen. diſt. cap. 2. numer. 3. in fine, Lazzar. ſect. 3. quaſt. 11. ad finem, Bonacina d. puncto* 1. numer. 6.

55 Quia poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales, vt tenent ſupra proxime citati, de quo vide *Tiraquell. in l. ſi unquam, verbo ſuſceperit, numer.* 38. *Menoch. de arbitr. caſu* 100. numer. 1. & 2. *Maſcard. conſul.* 310. numer. 3. & 4. & conſul. 332. à numer. 1. & conſul. 1357. numer. 50. *Farinac. d. quaſt. 54. numer.* 198. *Cardoſo d. verbo teſtis. numer.* 24. *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 100. numer. 19. cum ſequentibus, *Aloſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 376. numer. 3. in 1. edit. & reſolut. 318. numer. 5. in ſecunda edit. plures ex antiquioribus reſert *Cened. ad Decretum collect.* 38. numer. 1.

56 Excipiuntur tamen ab hac doctrina aliqui caſus, in quibus parentes contra filios, & e contra teſtes eſſe poſſunt, ac per conſequens reuelare tenentur, veluti in crimine hæreſis, cum illud vergat in detrimentum commune, & ſerpat vt cancer, *Simanib. de cathol. inſtitut. cap.* 64. numer. 47. *Maſcard. conſul.* 857. à numer. decim. octau. *Farinac. d. quaſt. 54. numer.* 174. *Fr. Ludovic. Miranda d. art.* 4. conſul. 2.

57 Item in crimine læſæ maiestatis *Maſcard. conſul.* 561 numero 9. & conſul. 857. numer. 20. & 23. *Farin. diſt. quaſt.* 64. numer. 173.

58 Denique in crimine blaſphemie, eo quod honor, & gloria Dei præferri debeat reuerentie parentum, *Lazzar. de blaſphemia quaſt.* 12. numer. 57. *Paul. Comitoli. reſp. moral. lib.* 4. quaſt. 8. quos reſert, & ſequitur *Bonac. d. puncto* 1. numer. 5. verſ. tertio.

59 Vxor non tenetur maritum denuntiare, quia cenſetur vnus & idem ſuo marito, ſunt enim duo in carne vna, ita *Penna ad direct. Inquiſit. p. 2. commento* 78. *Lazzar. de monit. ſect. 3. quaſt.* 11. & de blaſphemia quaſt. 12. numer. 67. quos reſert & ſequitur *Bonac. d. puncto* 1. numer. 4. *Farin. cap.* 46. §. 5. verſ. non etiam.

60 Et de ſocero an poſſit eſſe teſtis in cauſa generis & e contra vide *Menoch. de arbitr. caſu* 348. numer. 14. & conſul. 22. numer. 3. *Mex in tract. taſſe panis conſul.* 2. numer. 31. *Maſcard. conſul.* 1318. numer. 52. *Surd. de alim. tit. 1. quaſt.* 39. numer. fin. *Farin. d. quaſt.* 54. numer. 11. *Dom. Chriſtoph. de Paz in ſcholij ad leges ſtyli lib.* 245. à numer. 1. *D. Barboſa in l. maritum, num.* 60. ſſ. ſoluto matr. attentata regni Portugaliæ praxi non poteſt teſtificari, quia bona communicantur in eo inter maritum, & vxorem, & licet maritus agat vel conueniatur, eſt tamen vxor pro dimidia parti-ceps lucri, vel damni, & ita deciſum reſert *Cabedo p. 2. Acreto* 9.

61 Fruſter pro fratre teſtis eſſe non poteſt, vt probat *gloſ. ult. verſ. ſed de fratre quæro, in d. l. paren-*

tes, Rebuff. de repro. teſtium num. 218. *Maſcard. conſul.* 811. *Menoch. caſu* 104 & alij plures per *Farin. d. quaſt.* 54. numer. 85. cum ſequentibus, quibus adde *Verzjn. tom. 1. commun. opinion. lib.* 4. tit. 10. numer. 235. p. 535. *Pinel. in l. 1. in princ. num.* 16. C. de bonis mat. *Cardoſo d. verbo teſtis, num.* 23.

62 Qui autem inhabiles ſunt ad teſtimonium ferendum, vt pote quoniam infames, & huiusmodi, tenentur reuelare, quia eorum teſtimonium non omnino inualidum eſt, nam etſi non probent, faciunt tamen præſumptionem, *gloſ. verbo ad teſtimonium, in cap. 1. de teſtib. lib.* 6. cum citatis à *Farin. p. 2. quaſt.* 62. numer. 264. quo fundamento tenet *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 2. numer.* 10. & deficientibus alijs probationibus, vel illorum teſtimonijs non exceptis, fatetur, *Regolin. d. cap.* 45. §. 7. in fine.

63 Quintò, nemo poteſt vi edicti cogi ad reuelandum id, quod nouit ſub ſecreto naturali, veluti per ſolam conſultationem præſtandam, vel remedium adhibendum pro ſalute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro deſenſione bonorum externorum, & ſimilibus, ſi enim, cui commiſſum eſt ſecretum, non poteſt loqui de illis, quæ ſibi ſub ſecreto concredita, & communicata ſunt, ſed ſolum poteſt de ijs loqui, quatenus ea nouit alia via, quam ſub ſecreto, niſi immineret graue damnum futurum in perniciem Reip. aut proximi vt ſunt hæreſes, proditioes, machinationes, latrocinia, homicidia occulte graſſantia, & falſificationes monetæ, & ſimilia: ita *Nau in man. cap.* 18. numer. 12. *Salon. 2. 2. quaſt.* 71. art. 3. vbi *Aragon. S. tyr. in clau. Regia lib.* 12. cap. 14. numer. 20. *Cardoſo d. cap.* 4. numer. 10. *Azgr. inſtit. moral. p. 3. lib.* 13. cap. 28. *Hemiq. d. cap.* 18. §. 3. verſ. quarto, *Avila diſp.* 5. dub. 2. conſul. 3. *Sor. tom.* 5. diſp. 20. ſect. 3. numer. 11. *Lazzar. ſect. 2. quaſt.* 16. numer. 1. & qu. 17. numer. 17.

64 Vnde maiori cum ratione nullo modo tenetur Sacerdos auricularius propalare, ſi rem illam, quam detegendum eſſe moneat Superior ipſe Eccleſiaſticus, in Confeſſione Sacramentali ſciuit, non etenim ipſum obligat excommunicatio, *gloſ. 11 in cap. Sacerdos, de pœnit. diſt.* 6. vbi *Nau. num.* 166. *Regolin. d. §. 7. verſ. ſecundo excipitur, late Campan. d. cap.* 15. numer. 101. vbi numer. 102. cum *Naura vbi proxime numero* 130. dicit hoc verum, quamuis Papa eidem Sacerdoti auriculario præciperet, aut ſecum diſpenſaret, vt alterius detegeret Confeſſionem, quia tunc ei parere non debet.

65 Hinc enim reuelare non compellitur medicus, procurator, aduocatus, vel tabellio ſecreta infirmorum, clientum, vel aliorum, *Iacob. de Graſſus in deciſ. aureis lib.* 4. cap. 8. numer. 23. *Campan. d. cap.* 10. numer. 102. *Hemiq. d. §. 3. verſ. 4.* Etenim, quæ aduocatus, aut alter quicunque ſciuit ab alio ipſum conſulente, nedum compelli minime poteſt ad propalandum, verum celare obnoxius eſt, vt inquit *Vincen. de Franc. deciſ.* 222. numer. 12. *Aſſuet. in conſtit. Aduocatus poſt num.* 6. *Campan. vbi proxime, Carrasco d. cap.* 3. numer. 9.

66 Sextò, nullus tenetur denuntiare, quæ non vere & realiter ſcit, aut accepit ab illis, quibus nulla eſſet fides adhibenda, quia dicta loquuntur de ſcientibus, qui vere, & realiter ſciunt, cum ſcire proprie ſit veritatem viſu, vel alio corporis ſenſu perceptam mente retinere:

tum quia alioquin exponeremus nos ipsos periculo leuitatis, & Reum damno, quod fortasse iniuste perciperet reuelando ea, quæ non scimus vere, & realiter, ita Fr. Emman. in sum. par. 1. capite 79. numero 7. Sayr. dict. capite 14. numero 33. Valeri. Reginald. in praxi fori penitent. libro 24. numero 63. Lozar. sectione 2. questione 12. numero 2. Bonacina dict. puncto 1. numero 12. Campan. d. capite decimo quinto, numero 100. vers. alios. Vgolin. d. cap. 48. §. 5. vers. verum, in fine.

67 Aduertendum vero est edicta non obligare ad denuncianda, quæ quis audiuit, vel quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nihil certum sciente. Nauar. in capite inter verba, numero 291. Fr. Emman. par. 1. sum. capite 217. numero 9. Sanch. de matrim. libro tertio, disp. 13. numero 7. Valeri. Reginald. d. n. 33. quos refert & sequitur Bonacin. dict. puncto 1. n. 14.

68 Septimò, non tenetur denunciare, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiavit, nam ex quo iudex factus est certus, certior fieri non potest, capite eum qui, de regul. iuris in 6. ita Nauar. in capite inter verba numero 292. Iacob. de Grassis in aureis decis. libro 4. capite 8. numero 3. Fr. Emman. d. par. 1. capite 79. numero 7. Aulæ de disp. 5. conclus. 6. Sayr. de censuris libro 1. capite 9. numero 34. Lazzer. sectione 2. questione 12. numero nono. Verum contrarium sequitur Campan. d. capite 15. numero 100. vers. alios, præsertim ex eo, quod licet vnus denuntiatione sceleris iudex veritatem, non tamen de ea ita certus est, vt possit furem, aut alium delinquentem, siue detentorem rei punire, vel condemnare, seu cogere ad rem ipsam restituendam, intelligerem eo tantum casu procedere quoties audiuit ab altero, & non ab illo, qui prius denunciavit, verum enim est reuelatione illius, qui audiuit à primo denunciante fieri iudicem magis instructum, nec contra delinquentem maiorem dari probationem.

69 Octauò, nemo tenetur denunciare emendatum ante correctionem fraternam, est iudex id præcipiat, nisi quando fraterna correctio non est necessaria, & in crimine hæsis, prodicionis, & aliorum, in perniciem Reip. vergentium, vel quando non speratur emendatio, quia superior non præsumitur velle sibi fieri denuntiationem, cum iam sufficienter sit ipsius intentioni satisfactum: tum quia non possumus proximum infamare, nisi an sit aliqua necessitas, & rationabilis causa: tum quia Christus Dominus iussit vt tunc Ecclesiæ diceretur, vbi peccator admonitus se non corrigeret: ita Petr. Nauar. de restitution. libro secundo, cap. 4. numero 247. Nauar. in manual. capite 25. numero 40. Sor. de iustitia libro 5. artic. 1. questione 5. Siluester verbo denunciatio, questione 4. Henric. d. §. 3. littera C. Valer. Reginald. dict. libro 24. numero 60. Sayr. dict. capite 14. numero 27. Marc. Anton. Genues. d. capite 2. numero 5. Vasquez de restitut. capite 9. §. 4. vers. postremo. Soar. d. disp. 20. sectione 3. numero Aulæ p. 21 disp. 5. cap. 5. numero 4. conclus. 1. Lazzer. sectione 2. questione 7. intellige modo iudex intendat solum emendationem, vel satisfactionem, quia secus si præter emendationem intendat etiam punitionem in sua inquisitione, nam tunc excommunicatio incurreretur non denunciando delinquentem iam emendatum, modo delictum sit publicum, & quando dubitatur an Superior intendat correctionem, aut satisfactionem par-

tis, aut punitionem, præsumi intendere punitionem dicit Valer. Reginald. d. libro 24. numero 51. & 61. Sed melius cum Aulæ 3. dub. 4. existimo Pignorat ecclesiasticos in edictis generalibus magis prætere emendationem, quam punitionem delinquentis.

70 Nonò, nemo tenetur denunciare, nec testificari quando probabiliter timet sibi aliquod graue damnum spirituale, vel temporale, siue inimicitiam capitalem euenturam ex reuelatione, ita Marc. Anton. Genues. d. c. 2. n. 6. Vgolin. d. capite 46. §. 5. vers. postremo, Possenin. d. capite 12. numer. 46. vers. quarto.

71 Decimo, nullus tenetur denunciare, nisi quos pars, vel iudex intendit ligare, nam excommunicatio vim habet ab earum voluntate, ita Sor. de iustit. libro 5. questione 3. art. 1. Petr. Nauar. de restitut. libro 3. capite 2. quest. 2. dub. 5. Nauar. in manual. capite 27. numero 14. Salom. 2. 2. questione 66. artic. 3. Lazzer. sect. 2. questione 2. numero 3. & sect. 3. quest. 8. Molina de iustit. tract. 2. disp. 686. numero 2. Sayr. d. capite 14. numero 69. Marc. Anton. Genues. d. capite 2. numero 8. Rebello de obligat. iustit. p. 1. libro 2. questione 15. sect. 7. numero 15. Vasq. in opuscul. capite 5. §. 1. dub. 7. numero 34. qui hinc inferunt patrem non præsumi, quod velit filium, qui eius bona surripuit, excommunicari, nec maritum uxorem, & similes.

72 Vndecimo nemo tenetur denunciare iustum compensatorem, in casibus, quibus ipse compensans, vi monitorij non tenetur ad se patefaciendum, vt supra dixi numero 49. etiam si excommunicatio specialiter lata sit contra scientes, & non manifestantes, quia quando principalis non ligatur, etiam minus principalis non ligatur: tum quia nemo tenetur se, aut alterum innocentem prodere, ita Salom. 2. 2. questione 66. art. 6. controuersi. 2. Arug. 2. 2. questione 62. art. 2. Lefsi. de iustitia libro 2. capite 12. dub. 10. numero 6. Sayr. d. cap. 14. numero 30. Lazzer. sectione 2. questione 8. & 9. In tantum quod conficius iuxta compensationis libere potest iurare se nihil habere, intelligendo intra se, vt teneatur manifestare, habet enim iustam tergiversandi causam, Nauar. in manual. capite 13. numero 166. Aragon. 2. 2. questione 69. art. 2. ad finem, & ibi Ban. ac Salom. controu. 11. Valent. tom. 3. disp. 5. questione 13. puncto 2. Molina disp. 692. ad finem. Si vero de iustitia compensationis, vel de impotentia restituendi dubitet, tenetur denunciare, nisi rationabiliter deponat dubium, vt post Petr. Nauar. Lazzer. Henric. Fr. Emman. & Azgri. firmat Bonac. d. puncto 1. numero 30. vbi hoc verum esse dicit, etiam si ille, qui rem accepit, asserat se illam in compensationem accepisse, nisi forte esset vir tantæ fidei, vt illi merito præstanda sit fides, & num. 31. resoluit eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commissum, ne à fisco, vel à creditoribus capiantur, teneri vi monitorij ad illa manifestanda: similiter etiam dicit, quod impetrantibus creditoribus excommunicationem contra retinentes bona Titij, & contra non manifestantes, tenetur Caius denunciare Titium, qui sibi vendidit possessionem in confidentia, ne creditores illam caperent, si facta correctione Titius non vult satisfacere creditoribus. Quando autem possit concedi monitorium contra donatarios, vel legatarios, qui fidem præstiterunt testatori de restituendo bona filiis spuris testatoris, vel donato-

ſis, tradit late *Lazar. de monitor. ſeſſione 3. quaſtio. quinta.*

73 Duodecimo, nullus tenetur denuntiare ratione monitorij, quando tempore publicationis, & excommunicationis debebat extra territorium Episcopi excommunicantis; ſecus vero, ſi nondum elapſo termino in monitorio conſeſſo, ſe transferat ad aliam diœceſim, intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi, ita *Hemig. d. capite 18. §. 4. litteral. Marc. Anton. Genueſ. dict. capite 2. numero 7. Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 7. n. 19. Lazar. ſeſſ. 4. quaſtio. 17. numero ſecundo.*

74 Tùm quia ſuperior non poteſt ſuis cenſuris ligare exiſtentes in alieno territorio *capite 2. cum ibi notatis, de conſtit. & reſolutis per Bonacina de cenſuris diſput. 1. quaſtione 1. puncto 11. a numero 6.* Tùm quia excommunicatione lata ſub conditione, ut ſatisfaciat infra certum tempus, ligat ſi pendente conditione efficiatur alterius fori, *gloſ. verbo impedire, in capite præerea, lib. 2. de appellatio. recepta per Innocen. & Abb. ibi.* Obligatio in monitorijs conſtituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur monitorium, excepto primo die, modo eodem die monitorij notitia habeatur, tempus enim conſtitutum in monitorijs incipit currere à die ſcientiæ, *Hemig. d. capite 18. §. 6. Soar. tom. 5. diſp. 20. ſeſſ. 3. numero 13. Lazar. ſeſſione 2. quaſtione 1. numero 2. vbi numero 4. tenet in monitorio lato ad denuntiandum iniuſtum rei alienæ detentorem intra quindecim dies, non comprehendit primum diem, niſi forte dicatur, hinc ad quindecim dies, hac enim forma loquendi videtur terminus ſtatim inchoari. Qui non denuntiat intra tempus præſcriptum in edicto, tenetur elapſo eo tempore denuntiare, quam primum commodè poteſt, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſollicitandam, Nauar. capite 25. numero 46. Soar. d. ſeſſ. 3. numero 13. Fr. Emmanuel in ſumm. part. 1. capite 79. num. 18. Valeri. Reginald. d. libro 24. numero 73. Lazar. d. quaſtione 1. nu. 7. quia elapſo termino ſemper tenetur ſub excommunicatione denuntiare Graſſus in deciſion. aureis p. 1. libro 4. capite 18. numero 10. Lazar. ſeſſione 2. quaſtio. 4. numero 8. niſi impotentia, vel alia iuſta cauſa teneretur, qua ſublata ſub eadem excommunicationis obligatione denuntiare obligatur ex Soar. ac Fr. Emman. dictis locis, & Lazar. dicta quaſtione 4. numero 5. & tunc non denuntiando toties incurrit excommunicationem, quoties commodè poteſt denuntiare, quia tot ſunt cenſuræ, quot ſunt moraliter, & formaliter actus contra præceptum, ſeu quot ſunt tranſgreſſiones formaliter, & moraliter, iuxta reſoluti per Bonacina d. quaſtione 1. puncto 5. a numero 2. Sed æquior videtur opinio, quam Nauar. Lazar. & alij ſequuntur, dum videntur ſupponere, quod iſte talis maneat in eadem excommunicatione non denuntiando intra triennium, & aliam nouam non incurrat. Monitoria hæc non dicuntur ſtatuta, ſed mandata generalia, vel ſpecialia, lata ab homine, quæ morte, aut remotione concedentis ab officio, expirant, antequam incurrat in excommunicationem, Nauar. in man. capite 27. numero 2. Marc. Antoni. in praxi ca. 1. numero 18. Hemig. d. capite 1. §. 4. in princip. vbi etiam, quod dum edicta per modum viſitationis promulgantur, expirant, non quidem ſtatim poſt ſex dies, inter quos iuber denuntiare, ſed ſini-*

to viſitationis tempore, aut paulo poſt, quamuis publicentur per parochias vrbis, vbi reſidere ſolet Episcopus.

76 Aduertendum tamen dæxi, quod cum huiusmodi monitoria ſit remedium ſubſidiarij, & cæcedi non ſolitur, niſi cum probationes aliæ haberi non poſſunt, reuelandi obligatio extendi videtur ad omnes quique ſint, quomodocunque, & qualitercunque ſciuerint, quare licet ſupradictas exceptiones adducerem, quia ab illis politas reperi, præmoueri tamen volui, ne qui ita illis ex ſe fidat, ut ſtatim ex iis ſecum iudicet, nam ſi indiſtincte, & incaute hoc faciat, fruſtratoria remanent monitoria, quod in præiudicium non ſolum ea petentium, ſed etiam animarum eorum, qui aliquid ſciunt, vergere poteſt, cauere igitur præcipua erit, qui aliqua prædictarum exceptionum vti poſſe cenſuerit, non ſibi fidere, ſed peritum conſulere, & idoneum Confeſſarium, qui rei veritate perpenſa poſſet ſibi dicere teneatur, an non teneatur reuelare.

79 Cætera ad materiam litterarum monitorialiũ ad finem reuelationis, ſub excommunicationis pœna pertinētia luculentiffime ſcripſit Petr. Antoni. Lazarus in ſuo tractatu de monitorijs, & tractant Ioan. de Neurz, in ſua ſylua nupt. libro 3. verbo monitoria, Nauar. in repetit. capite inter verba 11. quaſtione 3. conſul. 6. coroll. 66. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 850. & 852. cum ſequenti, Achill. de Graſſis deciſ. 6. de ſententia excommunicat. praxi Episcopali. par. 1. verbo excommunicatio, pagina 134. Gutier canonie. libro 1. capite 11. Quaranta in ſumma Bullarj, verbo excommunicationes, ad finem reuelationis Hemig. in ſumm. libro 13. capite 18. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 3. capite 7. numero 15. cum ſequentibus, Campan. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 11. capite 15. a numero 88. Alexiſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 267. cum ſequentibus in prima edit. & reſolut. 233. cum multis ſequentibus in ſecunda edit. Regolin. de poteſtate Episcopali cap. 45. & 46. nouiſſime Carrasco in aliquas leges nouæ recop. c. 4. de cenſuris monitorialibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus quod non habeat poteſtatem, & iuriſdictionē examinandi, & approbandi noua miracula, qua ſuadeant fundamenta, oſtenditur.
- 2 Contrarium verum.
- 3 Declaratur Concil. ſeſſio. 25. de inuocat. & venerat. Sancti.
- 4 Declaratur tex. in capite 1. de Reliqu. & venerat. Sancti.
- 5 Canonizatio ſanctorum ſolo Romano Pont. eſt reſeruat.
- 6 Teſtes diligenter examinandi ſuper miraculis ſanctorum, & de ſingulis circumſtantijs reſpondere debent, & rationem reddere tenentur, & non ſufficiunt ſingulares.
- 7 Miraculum dicitur mirum factum.
- 8 Miraculum ut proprie dicatur quæ requirantur, oſtenditur.
- 9 Miracula examinandi poteſtas ſolo Episcopo, non tamen alij inferiori competit.
- 10 Reliquias Sancti etiam antiqui nondum canonizati, non licet Episcopo approbare.
- 11 Reliquie inuentæ alicuius Sancti in ſanctorum nume-